

Forfatter: Blicher, Steen Steensen

Titel: Jægerens Paaklædning

Citation: Blicher, Steen Steensen: "Jægerens Paaklædning", i Blicher, Steen Steensen: *Udvalgte værker*, Gyldendal, 1982-83, s. 199. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-blich06-shoot-workid70022.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte værker

Jægerens Paaklædning

Der gives virkelig mange dygtige Jægere, som næsten ganske oversee denne ikke uvigtige Post i Jagtlivet.

Vel kan det ikke nægtes, at den i koldere Lande er af større Vigtighed, end her; men alligevel vorder ogsaa i vort mildere Danmark Savnet af beqvem og hensigtsmæssig Jagtdragt ofte saare følelig; holder stundom En inde, naar han ellers gjerne gad været ud; jager en Anden for tidlig hjem, og i nogle Tilfælde forspilder eller formindsker Jagtlykken. Ikke at tale om, hvor kluntet og stødende det seer ud, naar i et større Jagtselskab Een kommer i en grøn Kjole, Een i en blaa, den Tredie i en graa - Een bærer kort Trøie, Een en lang Frak - Een Hat og en Anden Kasket. Hvormeget smukkere, jægermæssigere og - om vi saa maa sige - krigersk, naar Alle vare lige uniformerede; foruden dette, at de afstikkende Dragter da ikke bidrage til at gjøre Vildtet mere opmærksomt. Til Hovedfarver ville vi foreslaae: om Sommeren *den grønne* - om Vinteren *den hvide*.

Men nu nærmere til Sagen! - Og ville vi da først afhandle *Sommerdragten*.

Vi begynde ved Fødderne. Her mærkes da, om Terrainet, Man vil afjage, er *tørt* eller *vaadt*. I første Fald bruger Man lette Fidtlæders Halvstøvler, eller og Sko; dog med tykke og stærke Saaler; thi ellers blive Fødderne underneden ved lange Marscher let ømme - især paa dem, der ere hvad Man kalder *plafodede* (naar Fodballen gaaer saagodtsom lige ud med Hæl og inderste Taaleder). Er det i Heder, og hvor ellers findes Hugorme, bør Beenklæderne være saa lange, at de slutte til Randen af Skoene. Det bemærkes iøvrigt, at Hugorme næppe kunne bide gennem nogenlunde tykke Uldstrømper; i det mindste kjende vi intet saadant Tilfælde; og desforuden vides de ei heller at hugge høiere op, end paa selve Foden. - Beenklæderne bør være af Nankin, eller andet let Lærredstøj; eller endnu bedre af fiint 200 Klæde, som bedst passer med forskellige Lufttemperaturer. Det Samme kan siges om Jakken, der ikke bør naae længere end til midt paa Laarene. Hovedet bedækkes bedst med en Kasket af samme Tøi som Jakke og Buxer. Inderst ved Kroppen er det tjenligst at have en Skjorte af tyndt Flonel, som bedre end Lærred modtager Sveden, og med hvilken Man ved pludselig Overgang fra Hede til Kulde ikke er saa udsat for Forkjølelse. Hvad endvidere Dragtens Farve angaaer, da er i Skov, Enge og Marker den *grønne* meest passende - i Hederne den *brune*.

Falder Jagten paa vaade Steder, som efter Ænder og Bekkasiner, da bør Man være forsynet med gode Vandstøvler (om hvilke mere siden). Nogle bruge Sko baade til Tørt og Vaadt. Naar de da komme til det Sidste, trække de Sko og Strømper af, og stikke dem i Jagttasken; de have da tørt Fodtøj at drage paa, saasomt som de forlade Vandet.

I Vældgunger, hvor Man staaer Fare for at træde igjennem, drukne, blive hængende, eller dog at maatte hjaske iland paa alle Fire, bruges med Nytte et fladt Brædt, 1 Qvarteer bredt og 3 Qvt. langt, under Foden; midt paa Brædtet er en Læderrem, i hvilken Man stikker Foden ind. Saaledes bruges de paa nogle Steder; paa andre ere de næsten runde og ottekantede; men os synes, at 6 à 8 Tommers Brede og 1 til 1 1/2 Alens Længde (omtrent som Skier) og opstaaende for og bag - for ei at faae dem under Grøden - maatte være de hensigtsmæssigste.

Endelig bemærke vi: at Luftens forskellige Temperatur maa tages i Betragtning med Hensyn til tyndere og varmere Paaklædning.

Vinterdragten, Her begynde vi ogsaa nedenfra, næmlig med Under-saatterne, for hvilke der først og fremmest maa sørges: tørre og varme Fødder ere for de Fleste en Nødvendighed og for Alle en Behagelighed.

Vandstøvler! gode, tætte Vandstøvler - derom spørge alle Jægere, og derfor skiftes saa ofte Skomagere, som om disse havde lært af Jerusalems - den saakaldte evige Jøde - at arbeide for Evigheden, Naar Vandstøvler *slutte* uden at trykke nogetsteds - ere *rummelige* uden at slubbe (det vil sige: at Man foruden en Fildt- eller Haarsaale i Bunden, kan have et Par tykke Uldstrømper og Beenklæder inden i dem) - naar Læderet er *bøieligt*, uden at være blødt eller slattet; *fast*, uden at være stivt - og naar de saa til en vis Grad eller Tid holde Vand ude; saa har Man Intet at bebreide Skomageren. Men Læderet 201 til et Par saadanne Støvler maa nødvendigviis være skaaret af *Ryggen* paa en heel Oxehud; hvilket Nogle ikke ville, og overalt Ingen heller kan, uden at forhøie Prisen. Ogsaa kunne de indvendig være drættede med tyndt Læder og mellem begge Lag Svineblære. Dog medfører dette den Mislighed, at naar Støvlerne engang vorde gjennemblødte, eller - som let kan skee - Vand kommer oven ind ad dem, da vil det tynde Læder stundom blive stivt, lægge sig i Folder; ja endog revne. Et bedre Underfoder fordriste vi os at tilbyde, saameget mere som det ved Erfaring er befundet det bedste af Alt. Man tager da *Tjære*, *Vox* og *Talg* i lige Forhold, smelter det sammen, og hælder det i Støvlen. Det maa hverken være saa hedt, at det skolder Læderet, ei heller saa

afkjølet, at det hist og her størkner, og ei indtrænger i alle Folder; nu omskulpes det dygtigt i Støvlen, og det, som el har sat sig fast, udhældes. Øieblikkelig har Man nu tilrede en Støvleblok, hvor-paa er stramt trukken en ulden Strømpe, der naaer i det mindste til Knæerne. Denne jager Man ned i Støvlen, trykker og klapper allevegne uden paa, at den kan fæste sig tæt til Læderet. Blokken udtages efter et Par Timers Forløb, og Strømpen bliver nu for bestandig siddende, og holder ei alene Vand ude; men tjener og til Varme for Foden og Benet. Nogle bruge ikke Blok; men trække Strømpen paa, og bruge deres eget Been som Blok. Naar nu Støvlen idelig forsynes udvendig med passende Smørelse: Tran, naar den er fugtig, og derefter Hestefidt med Kørnøg, holder den i et langt Tidsrum Fod og Been tørre; hvilket uden slig indvendig Beklædning ikke er muligt, da Fugtighed - især af Dug og Snee - trænger sig ind igjennem Læderets Pori, og fugter, om just ikke gjør vaad. Hvergang Støvlerne ere brugte, bør de blokkes ud.

Saalen kan ogsaa hærdes og gjøres varigere, naar Man, medens den er ny, besmører den med Linoliefernis, lader dette for en jevn Varme trække ind, bliver ved at smøre saalænge Læderet vil tage derimod, og endelig mellem hver Paasmørelse bestrøer Saalen med Sand - hverken for grovt eller for flint - og banker det jævnt ind med en Hammer. Naar hele Operationen er forbi, bør Støvlerne hænge paa et tørt Sted, i det ringeste 1 Maaned, forinden de bruges.

Støvlernes Længde bør bestemmes eftersom Man vil bære Buxerne *over* dem eller *inden i*. I første Fald skulle de ei gaae længere end til under Knæerne; og falder da Gangen i dem mindre geneert. Buxerne snøres sammen over dem oven for Vristen. Disse ere gode i Barfrost og 202 mindre dyb Snee; men kunne ei fortjene Benævnelsen af Vandstøvler, da Man i dem netop maa skyde Vand.

Egentlige Vandstøvler bør være til at trække op over Knæerne, og saa vide, at tykke Beenklæder mageligt kunne rummes i dem.

I ældre Tider brugtes meget de saakaldte *Sneestøvler*, vævede tykt af Haar og stridt Uld. De svare ypperligt til Bestemmelsen; men vare ikke længe, og lade strax Fugtighed gaae igjennem. Til at staae med paa en Klapjagt, ere de fortræffelige.

Et Slags Fodtøi, som vi have seet nogle Bønder bruge, ville vi dog ogsaa berøre; og det ikke blot for sin Snurrigheds Skyld. De drage nemlig tre Par Strømper over hinanden; de yderste de groveste, og binde dem vel fast under Knæerne. I Frostveir, og naar Man ikke kommer til at gaae i Vand, holde de Fødderne baade varme og tørre, om det endog er i dyb Snee; blot de yderste blive klamme, de mellemste undertiden en Smule fugtige; men de inderste holde sig tappert. Denne Fodbeklædning har tvende væsentlige Fortrin: 1) at Gangen falder let, og 2) at Man kommer Vildtet nærmere, da her ingen Knirken eller Skraslen skræmmer for tidligt. Det værste er, at Saalerne slides saa snart, og derfor maae de lappes og bødes, efter hver Tour, med Klude af Vadmæl, Læder o.s.v. Dette giver rigtignok noget Arbeide; men medfører ingen Bekostning. Paa Sporsnee, naar Haren ellers ikke holder, ere de fortrinlige.

Efter at vi nu, saa godt vi vide og forstaae, have sørget for Jægerens Been, ville vi see høiere op til Kroppen og de øvrige Lemmer. Til inderste Beklædning anbefale vi da - ligerviis som om Sommeren, og endnu varmere - Skjorter af *Flonel* eller *Multum*, eller dog i det mindste af *Bomuldstøi*. Lærred, hvad enten det er fiint eller grovt, (det sidste er det bedste) duer ikke til Vinterskjorte for en rask og udholdende Jæger: de varme lidt eller slet intet, og blive de gjennemblødte af Sved - som under anstrængende Jagter snart indtræffer - slippe de ikke nær saa snart Vædsken, klæbe ved Kroppen - en høist ubehagelig Fornæmmelse - og skal Man derefter ophøre med den stærke Bevægelse, staae stille, ride eller kjøre, er Man paa den allerbedste Vei til en alvorlig Forkølelse, om ikke noget værre. Det uldne derimod sluger Sveden, og ved den idelige Gnidning holdes Svedhullerne aabne. Dette anbefale vi derfor i kraftigste Maade, saavel til Skjorter som til Underbuxer.

203

Derover tilraade vi at drage en *Skindtrøie* med Ærmer - almindeligt Faareskind, vel beredt, gaaer an; men Hjorte- eller Rendsdyr-Læder var dog bedre -. Hvo som ikke har forsøgt det, kan ikke gjøre sig nogen Forestilling om, hvor ypperlig Skind holder Vinden ude i dette vort blæstrige Danmark. Du maa, kjære Læser! iføre Dig saa mange uldne Trøier, Kjoler, Karikker, Kapper som Du kan bære, Vintervinden skal alligevel finde din Krop. Een Skindtrøje er bedre end alt dette. Skulde Blæsten, forenet med Frost, være ret gjennemtrængende, saa træk kun og et Par Skindbuxer over dine Flonnels. Du vil ikke fortryde det, saa sandt Du vel flere Gange i een, ja flere Timer har staaet paa Klapjagt eller paa indstillet Jagt og smagt Nordosten fra første Haand. Kun i Regn maa Du lade Skindklæderne blive hjemme; thi faae de Vandet, beholde de det indtil de tørres ved Ilden, hvorved de tabe Elasticiteten, vorde stramme og burkne. Din alleryderste Beklædning er da vide Buxer af godt Kalmuk, Døvvel eller andet lignende Tøi; Klædes Vest, og Frakke af samme Tøi som Buxerne, den Sidste med opstaaende Krave, Overslag og til at knappe lige op i Halsen. Den bør ikke naae længere, end til Knæene eller ganske lidt nedenfor Knæene, for ei at hindre Gangen; endvidere maa Skjødene være til at hægte baade for og bag, at de ei, naar Du staaer paa Post, skulle flaggre for Vinden, og derved røbe Dig for Vildtet. Hvad Farven af dine Yderklæder angaaer, da bør den paa Snee være hvid (tykt Bomuldstøi, som det der kommer Sneen nærmest i Hvidhed, torde være det bedste); paa bar Jord Graat eller Grønt.* Det er ei heller at forglemme: at Kjolen maa have *Sidelommer* - ikke Baglommer -

ligesom Buxerne; de ere næmmost at komme til.

Til Haandlede bruger Du Muffetiser, af Farve som Kjolen eller Frakken, og til Hænderne Lufvanter, eller - som de og kaldes - Slugvanter, som næmmost have kun to Rum: eet til Tommelfingeren og eet til de andre fire. Forneden kunne være et Hul til at stikke Pegefingern igjennem, da det saaledes gaaer an at skyde, uden at trække * 204 Vanten af. Skulde det være piinagtigt koldt, kan Du indenfor Vanterne bruge Handsker, saa fryser Du ikke.* Det er en Selvfølge, at Klæderne maa passe accurat, uden at stramme, især naar Du vil skyde. Du maa følgelig formaae din Skræder, at han ikke vatterer Frakken - om sligt skulde være i Mode; thi ellers kommer Du i samme Forlegenhed som Amazonerne, om hvem man fortæller, at de saae sig nødte til at afskære det høire Bryst, for at kunne bringe Buen i Anlæg til Skulderen.

Vi komme nu til *Hovedsagen*, som er meget simpel: en Kasket af Hattefildt eller Skind; men af Farve liig den hele øvrige Paaklædning. Den maa være forsynet med Slag til at folde ned i ondt Veir heelt omkring Halsen, og i Regn og Snefog udenom Kjolekraven. Endog Skyggen maa bære Farve med det Øvrige.

I den strænge Vinter 1788-89 hændtes det flere Jægere, at Næse og Ører frøs og maatte optøes med Snee; men Man veed af Erfaring: at et eengang frossent Lem baade vorder siden lettere udsat for Frost og overalt kuldskjær, saaog at det faaer et rødt eller violet Anstrøg, som især paa Næsen seer noget mistænkeligt ud. Skulde derfor en saa ualmindelig stærk Frost indtræffe, burde Man være forsynet med en Maske af blødt Læder og med Brillen udi - disse efter Enhvers Øine, og for de gode simpelt hvidt Glas, hverken concavt eller convext. Ogsaa for rindende, røde Øine er saadan Maske gavnlig i enhver Vinter. I den omtalte saae Forfatteren flere saadanne. - Den bedste af alle Hovedbeklædninger er ustridig det af Bønder endnu i visse Egne brugte *Hatteslag*. Men Farven, som disse have, ville vi meget fraaade; thi *rødt* er ikke Mester Mikkels Livcouleur.

Forinden vi slutte dette Capitel bør vi ikke forbigaae tvende Requisiter til den i det Forrige afhandlede *Strandjagt*. Da det næmmost er uundgaaeligt at komme i hyppig og stærk Berørelse med Vandet, forsyner Man sig med en Kappe, Surtout, eller hvad Man vil kalde det, af Seildug, med en Capuchon, som paa Damernes Vinterkaaber, til at trække over Hovedet oven over Kasketten. Til at holde Vandet ude beredes den saaledes: den indsmøres i Linoliefernis 2 Gange; første Gang tørres den i 3 Uger, anden Gang i een; og er nu fuldkommen vandtæt. Dernæst anbefale vi - skjøndt det ei er reglementeret i * 205 England - de *Træskostøvler*, som vore Fiskere bruge; af hvilke næmmost Fødderne ere Træ og Skafterne Læder, som med mange Søm ere fastnede til hine, og kunne trækkes op lige til Skrævet; men Man mærke: at de kun bruges ved Baadjagt; thi de ere gode at *staae* med, men ei at *gaae* med.

Som et forhaabentlig ikke uinteressant Tillæg til forestaaende Artikel, ville vi meddele Beskrivelsen over et *Fodstykke*, som i det bjergfulde Skandinavien for Vinterjagten er næsten uundværligt - *Skier*.

Disse ere vel ikke allevegne ligedanne; men dog alle dannede til det Formaal: at kunne glide ovenpaa Sneen, ved at udstrække Legemets Tyngde over en større og egentlig en længere Overflade.

Skien er et langt tyndt Bræt, som ved en Rem bindes eller spændes under Foden. Man løfter det ikke uden ved særdeles Tilfælde, som over Stene, Trærødder og andre Hindringer; men støder sig frem eller glider ligesom paa Skøiter. I nogle Egne bruges Skierne begge lige lange fra 3 til 5 Alen, og 2 à 4 Tommer brede. Andre have dem af ulige Længde: den venstre næmmost 4 ½ til 5 ½ Alen, den høire kun 3 til 3 ½. Denne Ulighed gjør, at Skieløberen lettere kan vende, paa en Maade, der ikke tydeligt kan beskrives. Saaledes ere almindeligt Skierne i Sverrig. I Norge, Lapland og Finland ere de derimod 6 til 7 Tommer brede; men kun 3 til 3 Vi Alen lange, og begge lige. Ligesom Man og i disse Lande bruger meest at beklæde dem underneden med Sælskind, saaledes at Haarene vende tilbage, hvorved man op ad Bakker forebygger Krebsgang. Den høire Skie er gjerne af et stærkere Slags Træ, end den venstre - hiin af Ask f. Ex., denne af Fyrr. Der er overalt ligesaa mange Façonner paa Skier, som her paa Træsko; men paa dem alle er Næsen opadbøjet, for ei at tage imod - ligesom Slædemeder. Nogle bruge en Kjæp i høire Haand, Andre een i hver, saavel for at skyde sig frem - hvorfor de stundom ere forsynede med en rund Brikke i Enden, som hos Lapperne - som og for at standse Farten ned ad steile Bjerge. Ogsaa høit oppe i Nordamerica anvendes dette Fodtøi; men de maae sikkert være plumpere, end de europæiske, eftersom Capitain Franklin i hans Nordpolsreise beskriver dem, eller og har han seet paa en saare uheldig Dilettant. Hans Ord ere disse: "Man kan ikke forestille sig den Lidelse Man udstaaer, ved at gaae med 1 til 2 Punds Tyngde paa hver Fod, med hudløse Baller og svuldne Vriste. Langvarig Vane udfordres for at overvinde denne 206 Plage. Den første Dagreisens Elændighed er saa stor, at Intet kan formaae den Lidende til at foretage sig endnu een, saalænge Følgerne af den første endnu ei ere forsvundne. Han finder hele sit Væsen utaalelig nedtrykket; han bærer en gnavende og hvas Tyngde paa sine Fødder, og hans Spor i Sneen ere betegnede med Blod(?). Det blændende Skjær af Sollyset paa Sneen tillader ham ikke at see sig om; men al hans Opmærksomhed maa vendes indad paa ham selv og de dræbende Smerter. Og naar han omsider skal til Hvile, holdes han vaagen af Pinslerne i hans Saar."

Mange gjøre sig en falsk Forestilling om Skiernes Virkninger. Deels troe de, at Man paa dem kan glide hen over endog den løseste Snee, naar den blot er dyb nok. Det kan Man ikke; men synker i en saadan indtil

en halv Alen dybt og dybere, hvorfor Man kun møisommelig kan alke sig frem; men naturligviis synker Man aldrig nær saa dybt, som med uforsynede Fødder. I 1 ½ til 2 Alens løs Sne, som ikke sjælden forekommer i de nordiske Naboriger, maa Man igjennem lige til Jorden, og kan altsaa slet ikke komme frem; paa Skier derimod kommer Man dog over, hvorvel langsomt og besværligt. Men paa nogenlunde fast sammenføgen Sne og paa den, der ved Tøbrud eller Dagmed har faaet en Skorpe - her vise Skierne deres største Nytte, fornæmmelig paa Jagt efter Elsdyr og Rendsdyr, der træde igjennem Skorpen, standses i Farten og udmattes, saa at den ovenpaa glidende Jæger omsider indhenter Vildtet.* - Deels indbilder Man sig, at Skieløbning allevegne gaaer hurtig, som f. Ex. paa Skøiter. Det er ikke saa: paa slet Mark kommer Skieløberen - med mindre han er Virtuos i Kunsten, og saadanne gives kun faa - ikke stærkere afsted, end en rask Fodgænger; men han holder længere ud, end denne; thi Glidningen anstrænger ikke den Øvede nær saa meget som Fodgang; anstrænger ei heller Lungerne betydeligt.** Op ad Bakke

* *
-- 207

har han en afgjort Fordeel; og nedad, *der* er det at han kan hale ud for Alvor: her indhenter han ethvert løbende Dyr, og kommer virkelig afsted med Stormvindens Hurtighed. Men findes paa denne Skraaning - som næsten allevegne er Tilfældet - Ujevnheder, store Stene, Revner, Træer, Buske, da hører der langvarig Øvelse fra Ungdommen af til at undvige alle disse Hindringer, og i den rasende Fart at snoe sig velbeholden igjennem. Den mindre Øvede brækker Skierne, støder Koldbøtter, og slaaer sig frygtelige Saar og Buler mod Træerne. - Den norske Armee har tvende Skieløber-Compagnier - om Sommeren ere de Fodgængere. Disse ere Nordens Kosakker, kun langt frygteligere end disse for en fjendtlig Hær. De kunne omsværme denne paa alle Kanter og drille den ganske ustraffet. De komme uventet frem nu her nu der med de gamle Parthers Lynsnarhed, anbringe deres sikke Skud og forsvinde. At forfølge dem er umuligt: Heste og Fodfolk vilde slippe ned i Sneen og tjene hine som faste Skydeskiver. Da de tillige føre Kjelker - i en Rem over den høire Skulder - kunne de baade transportere andre Tropper i Hast til givne Puncter, bringe Saarede i Sikkerhed, o.s.v. - Vi anføre dette for at vise, hvorledes Diana ogsaa i denne Biskole opdrager Recruter for Krigsguden Mars.

208